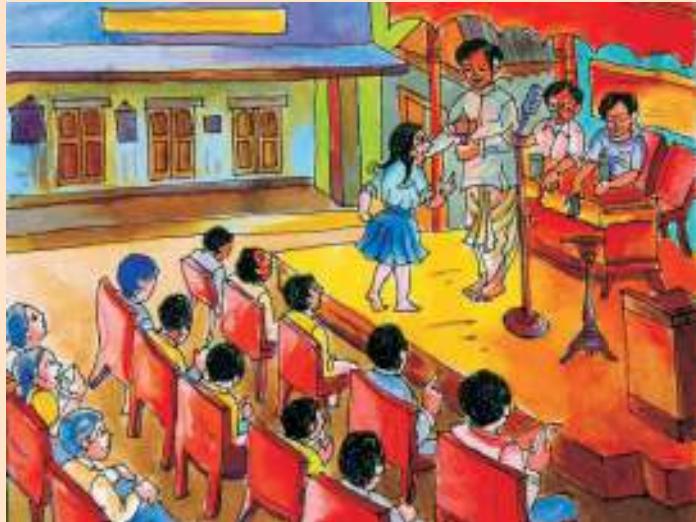

ଆଖି ଶୋଲିଲା

ରାମପୁର ଗାଁରେ ଅନିଲ ବାବୁଙ୍କ ଘର। ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଓ ଗୋଟିଏ ଝିଆ। ସେମାନେ ହେଲେ ହରିଶ ଓ ହୀରା। ହରିଶ ଓ ହୀରାଙ୍କର ଜେଜେମା' ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ରହନ୍ତି। ବୁଡ଼ୀ ମାଆ ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଲୋକ। ପସଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ହୀରାର ପାଠପଡ଼ାକୁ। ମାଆଙ୍କ ଅଣ୍ଣା ଅବସ୍ଥା ବି ଭଲ ନୁହେଁ। ତେଣୁ ସକାଳୁ ଉଠି ଦଶ ବର୍ଷର ଝିଆ ହୀରା ଦାଣ୍ଡଠାରୁ ବାଡ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାତୁ କରେ। ମାଆ ରୋଷେଇ ଘରକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ବାସନ ମାଜି ପାଣି ଆଣି ରଖିଦିଏ। ଏତକ କାମ ସରିଲେ ସେ ସାନଭାଇ ହରିଶକୁ ଉଠାଇ ତା କଥା ବୁଝେ। ମାଆ ହରିଶକୁ କ୍ଷୀର ଗିଲାସେ ଦିଅନ୍ତି। ହୀରା ପାଇଁ କିନ୍ତୁ କ୍ଷୀର ଗିଲାସେ ସ୍ଵପ୍ନ। ମାଆ, ଜେଜେମାଆ କହନ୍ତି, ଝିଆ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଏସବୁ ଦରକାର ନାହିଁ। ହରିଶ ଗରମ ଭାତ, ଡାଲି, ତରକାରୀ ଖାଇ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଏ। ହେଲେ ହୀରା ଖାଏ ପଖାଳଭାତ ସହ ବାଇଗଣ କିମ୍ବା ଆକୁ ପୋଡ଼ାଟିଏ। ସେଥିରେ ବି ହୀରାର କିଛି ଆପରି ନଥାଏ। କାରଣ ସେ ଭାବେ କିଛି କହିଲେ କାଳେ ତା ବୁଡ଼ୀମାଆ ତା ପାଠପଡ଼ାଟି ବନ୍ଦ କରିଦେବେ। ସ୍କୁଲରୁ ଫେରି ହରିଶ ଖାଇଦେଇ ଖେଳିବାକୁ ଯାଏ, କିନ୍ତୁ ହୀରା ଯାଏ ରୋଷେଇ ଘର ସପା କରିବାକୁ। ଘରକୁ ଯାହା ଭଲ ଜିନିଷ ଆସେ ଆଗ ଖାଇବ ହରିଶ, ଯଦି ବଲେ ତେବେ ହୀରାକୁ ମିଳେ। ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ଵେ ବି ହୀରା ସବୁ କାମଦାମ ସାରି ନିଜ ପାଠପଡ଼ା ପ୍ରତି ନଜର ଦିଏ।

ଦିନକର ଘରଣା। ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବାର୍ଷିକ ଉସ୍ତବ ଅନୁଷ୍ଠାତ ହେବ। ତେଣୁ ଗୁରୁଜୀ ହରିଶ ଓ ହୀରାଙ୍କର ବାପା ମାଆଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାନ୍ତି। ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ହରିଶ ଓ ହୀରା ସହିତ ବାପା, ମାଆ ଓ ଜେଜେମା' ସମସ୍ତେ ଗଲେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉସ୍ତବ ଦେଖିବାକୁ। ଅତିଥିଙ୍କ ଭାଷଣ ସରିଲା ପରେ ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ କରାଗଲା। ହୀରାର ନାଁ ଡାକି ଶିକ୍ଷକ, ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରଥମ ହେଉଥିବାରୁ, ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରୁଥିବାରୁ ଓ ଭଲ ନେତୃତ୍ବ ନେଉ ଥିବାରୁ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ତିନୋଟି ପୁରସ୍କାର ବଢ଼ାଇଦେଲେ। ସମସ୍ତେ ହୀରାର ଖୁବ୍ ପ୍ରଶଂସା କଲେ ଓ ପଡ଼ୋଶୀମାନେ ମଧ୍ୟ ହୀରାକୁ ବହୁତ ପ୍ରଶଂସା କଲେ। ସେତେବେଳକୁ ହୀରା ବାପା ମା'ଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ହୋଇଗଲା। ନିଜ ଭୁଲ

ସେମାନେ ବୁଝିପାରିଲେ । ସେହି ଦିନ ଠାରୁ ଅନିଲ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯାହା ଆସିଲା ହରିଶ ଓ ହୀରାଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବରେ ଦିଆଗଲା । ଜେଜେମା' ମଧ୍ୟ ହୀରାର ପାଠପଡ଼ାକୁ ପସନ୍ଦ କଲେ । ମାଆ ଓ ଜେଜେମା' ମିଶି ଘର କାମ କଲେ । ହୀରାକୁ ଏବେ ବହୁତ ସମୟ ମିଳିଲା ପାଠ ପଡ଼ିବାକୁ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଗପ ଭଲି ଆମ ସମାଜରେ ପୁଅ ଝିଅ ମଧ୍ୟରେ ବାଛବିଚାର ବହୁକାଳରୁ ଅଛି । ଅନେକ ପରିବାରରେ ବାପା ମାଆମାନେ ଝିଅମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ପୁଅମାନଙ୍କର ପାଠପଡ଼ା ଓ ଖେଳକସରତ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଧାନ ଦିଅନ୍ତି । ଝିଅକୁ ଘରକାମରେ ଲଗାଇ ପୁଅକୁ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ପାଇଁ ବାହାରକୁ ପଠାନ୍ତି । ଏହାପଂଳରେ ଝିଅମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କେତେକ ଝିଅ ବଡ଼ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ଆଜିକାଲି ଅନେକ ପରୀକ୍ଷାରେ ପୁଅମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଝିଅ ଅଧିକ ଭଲ କରୁଛନ୍ତି ।

ତଳେ କେତେକ ମହିଳାଙ୍କ ନାମ ଦିଆଯାଇଛି, ସେମାନେ କେଉଁ କେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ପଚାରି ବୁଝି ଲେଖ । ଏହି ତାଲିକାରେ ଆଉ କେତେକଙ୍କ ନାମ ଯୋଡ଼ ।

୧. ରାଣୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀବାଈ	୨. କଞ୍ଚନା ଚାଓଲା .....
୩. ସରୋଜିନୀ ନାଇତୁ	୪. କିରଣ ବେଦୀ .....
୫. ମ୍ୟାଡ଼ମ କୁୟରୀ	୬. ପି.ଟି. ଉଷା .....
୭. ପଦ୍ମିନୀ ରାଉତ	୮. ବଲ୍ଲେନ୍ଦ୍ର ପାଲ .....
୯. ଲକ୍ଷ୍ମିରା ଶାନ୍ତୀ	୧୦. ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ .....
୧୧. _____	୧୨. _____ .....

ଏଥିରୁ ଆମେ ଜାଣିଲେ ସୁବିଧା ଓ ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ଝିଅମାନେ ମଧ୍ୟ ପୁଅଙ୍କ ଭଲି ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନତି କରିପାରିବେ । କୌଣସି ଗୁଣରେ ପୁଅମାନଙ୍କଠାରୁ ଝିଅମାନେ କମ ନୁହଁନ୍ତି । ପୁଅ ଓ ଝିଅ ଉଭୟଙ୍କୁ ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ଓ ସବୁ ପ୍ରକାର ଜୀବିକା ପାଇଁ ସମାନ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦିଆଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାଛବିଚାର ଦେଶର ଉନ୍ନତି ପଥରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ତେଣୁ ପରିବାରରେ ପୁଅଝିଅଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାଛବିଚାର ବନ୍ଦ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ସରକାର ମଧ୍ୟ ଆଇନ କରିଛନ୍ତି ଓ ମହିଳା କମିଶନ ଗଠନ କରିଛନ୍ତି ।

ତଳେ କେତେବୁଡ଼ିଏ ଉକ୍ତି ଦିଆଯାଇଛି । ତୁମେ ଯେଉଁ ଉକ୍ତି ସହିତ ଏକମତ ତା'ପାଖରେ ଠିକ୍
‘✓’ ଚିହ୍ନ ଦିଅ ।

(କ) ଘରେ

୧. ପୁଅ ଝିଅ ଉଭୟଙ୍କୁ ସମାନ ଖାଦ୍ୟ ଦେବା
୨. ଉଭୟ ପୁଅଝିଅଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ପାଠ ଉପକରଣ ଯୋଗାଇଦେବା
୩. ଦେହ ଖରାପ ହେଲେ ପୁଅ ଝିଅ ଉଭୟଙ୍କୁ ଚିକିତ୍ସା ଯୋଗାଇଦେବା
୪. ପର୍ବ ପର୍ବାଣିରେ ଉଭୟଙ୍କ ପାଇଁ ନୂଆ ପୋଷାକ କିଣିବା
୫. ନିଜ ନିଜର ଆଗ୍ରହିଥିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ (ଗୀତ/ନାଚ/ଶେଳ) ଇତ୍ୟାଦିରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ ପାଇଁ
ସମାନ ସ୍ଵୀଚ୍ଛା ଦେବା
୬. ଉଭୟଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ଜାଗାକୁ ବୁଲାଇବାକୁ ନେବା
୭. ବିଭିନ୍ନ ଘର କାମରେ ଯଥା, ଘର ସଜାହିବା... ଇତ୍ୟାଦି ଉଭୟଙ୍କୁ ସମାନ କାମ ଦେବା ।

(ଖ) ବିଦ୍ୟାଳୟରେ

୧. ପୁଅଝିଅଙ୍କୁ ଏକାଠି ବସିବାକୁ ଦେବା ।
୨. ଦଳଗତ ଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପୁଅ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି ବସି କାମ କରେଇବା ।
୩. ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିମଳ କମିଟିରେ ପୁଅଝିଅ ମିଶି ରହିବା ।
୪. ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପୂଜା / ଜାତୀୟ ଉସ୍ତୁବ, ବାର୍ଷିକ ଉସ୍ତୁବ ପାଳନ ସମୟରେ ସବୁକାମ
ପୁଅଝିଅ ମିଶି କରିବା ।
୫. ପୁଅଝିଅ ଉଭୟ ଶ୍ରେଣୀ କଷ ଓଳାଇବା ।

ଶିକ୍ଷକ ପାଇଁ ସୂଚନା - ପିଲାମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉକ୍ତିରେ ଠିକ୍ (✓)ଚିହ୍ନ ମାରିବା ପରେ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉକ୍ତିପାଇଁ କେତେଜଣ
ରାଜି ଓ କେତେଜଣ ଅରାଜି ଶଣି କଳାପଟାରେ ଲେଖିବେ । ଅରାଜି ପାଇଁ ଆଲୋଚନା କରିବେ । ବାହୁ ବିଚାର ନ ରହିବା ପାଇଁ
ଘରେ, ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଓ ଅନ୍ୟ ସାମାଜିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପିଲାମାନେ କି କି ପଦକ୍ଷେପ ନେବେ ସେ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା
କରିବେ । ଯେପରି ପୁଅମାନେ କହିବେ ମୋତେ ଯାହା ଦିଆଯାଇଛି ମୋ ଉତ୍ତରାକୁ ମଧ୍ୟ ତାହା ଦିଆଯାଉଛି । ଝିଅପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ
ନିଜର ଅଧିକାର ଦାବି କରିବା ଉଚିତ ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ତୁମ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭଲ ପାଠ ପଡ଼ି, ଭଲ ଖେଳି ବା ଭଲ କାମ କରି ନାଁ' କରିଥିବା କେତୋଟି ଝିଅଙ୍କ ନାମ ଲେଖ ।
-

୨. ତୁମ ଘରେ ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପୁଅଣ୍ଡିଆ ବାଛବିଚାର ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ କି କି ସ୍ନେଗାନ୍ ଲେଖି ଲଗାଇବ ସେଗୁଡ଼ିକ ଲେଖ ।
-
-

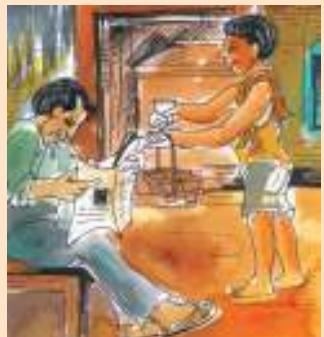
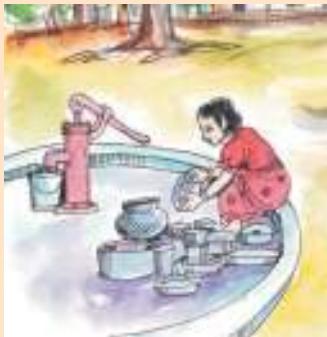

ତୁମ ପାଇଁ କାମ -

ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ଗାନ୍ଧୀ ଓ ଶ୍ରୀମତୀ
ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀଙ୍କ ଫଂଗୋ ସଂଗ୍ରହ
କରି ଖାତାରେ ଲଗାଅ । ସେମାନଙ୍କ
ନେଡ୍ରୁଡ୍ର ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

ନୁହେଁ ମୁଁ ଶ୍ରମିକ

ଉପରୋକ୍ତ ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖ ଓ ପିଲା କରୁଥିବା କେଉଁ କାମଗୁଡ଼ିକ ତୁମକୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି ଓ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ, ତାଳିକା କର ।

ଭଲ ଲାଗୁଥିବା କାମ

ଭଲ ଲାଗୁ ନଥିବା କାମ

- ଏହି କାମଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ତୁମ ବୟସର ପିଲାଟିଏ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ କରିବା ଉଚିତ ଓ କାହିଁକି ?
-
-

- କେଉଁ କାମରେ ପିଲାଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ ନ କରିବା ଉଚିତ ଓ କାହିଁକି ?
-
-

- ପାଠ ପଡ଼ିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିଶୁର ଅଧିକାର ।
- ୧୪ ବର୍ଷରୁ କମ୍ ବୟସର ପିଲାଙ୍କୁ ଶ୍ରମିକ ଭାବରେ ଖଚାଇବା ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ତୁମ ଅଞ୍ଚଳରେ ତୁମ ବୟସର ପିଲା ପାଠ ନ ପଡ଼ି ଶ୍ରମିକ ଭାବେ କାମ କରୁଥିବାର ଦେଖିଲେ ତୁମେ କ'ଣ କରିବ ?

---

୨. କେତେ ବର୍ଷରୁ କମ୍ ବୟସର ପିଲା କାମ କରିବା ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ?

---

୩. ଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ରୋଜଗାର ପାଇଁ କାମରେ ଲଗାଇବା ନାହିଁ ?

ତୁମ ପାଇଁ କାମ -

୧. ତୁମ ଗାଁ' / ସାହିର କେଉଁ କେଉଁ ପିଲାମାନେ ପାଠ ନ ପଡ଼ି କାମ କରୁଛନ୍ତି ପଚାରି ତାହାର ତାଲିକା କର ।
୨. ସମ୍ବାଦପତ୍ରରୁ ବାଲଶ୍ରମିକଙ୍କ ବିଷୟରେ ବାହାରୁଥିବା ଖବରଗୁଡ଼ିକ କାଟି ଡ୍ରଇଙ୍କ୍ ସିଟ୍ରେ ଥିଲାରେ ଲଗାଇ ତୁମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଟାଙ୍କ ।

ସପ୍ତମ ପାଠ

ପ୍ରାକୃତିକ ଓ କୃତ୍ରିମ

5XYNG9

ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ମଣିଷ ତିଆରି କରିଛି ଓ କେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ମଣିଷ ତିଆରି କରିନାହିଁ ଅଲଗା କରି ଲେଖ ।

ମଣିଷ ତିଆରି କରିଛି	ମଣିଷ ତିଆରି କରିନାହିଁ

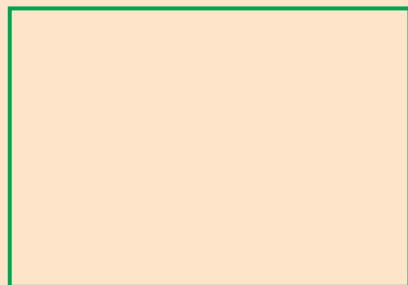
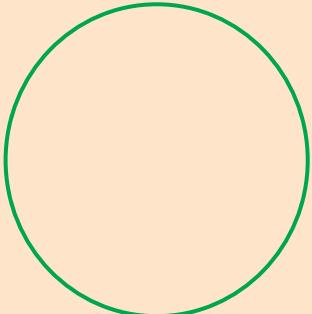
କହିଲ ଦେଖି, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ମଣିଷ ତିଆରି କରିନାହିଁ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ କିଏ ତିଆରି କରିଛି ? ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକୃତି ତିଆରି କରିଛି । ତେଣୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାକୃତିକ ଜିନିଷ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସେହିପରି ମନୁଷ୍ୟ ତିଆରି କରିଥିବା ଜିନିଷକୁ ମନୁଷ୍ୟକୃତ ବା କୃତ୍ରିମ ଜିନିଷ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଇଁ ସୂଚନା :- ଶିକ୍ଷକ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରେଣୀ ବାହାରକୁ ନେଇ ପ୍ରାକୃତିକ ଓ କୃତ୍ରିମ ଜିନିଷ ଚିହ୍ନାଇବାକୁ କହିବେ ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାକୃତିକ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଲ ଭିତରେ ଓ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ କୃତ୍ରିମ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବାକ୍ସ ଭିତରେ ଲେଖ ।

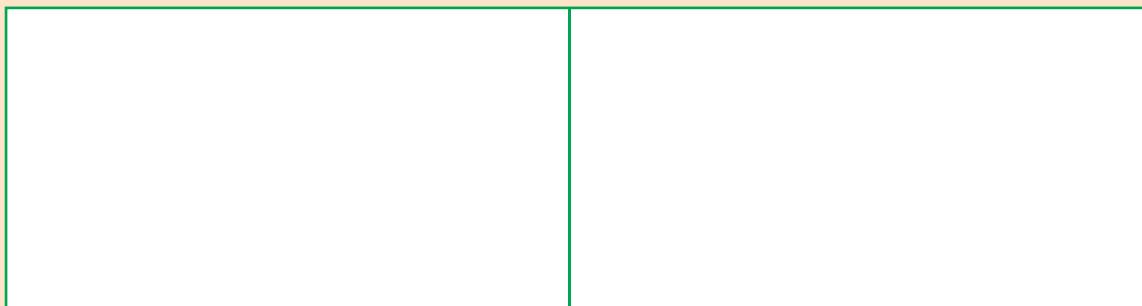
ଅଚା, ଆଖୁ, ଚିନି, ମାଟି, ବହି, ଖାତା, ବାଳି, ସିମେଣ୍ଟ, ସୁନାହାର, ଆମଗଛ, ଚେବୁଳ, ଦେଲ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର, ତାରା, କପ, ପବନ, ପାଣି, ଖଟ, କୁକୁର, ମଟର, ଦର୍ପଣ, ଫରକା, କବାଟ

୨. ତୁମ ଘରେ, ବାହାରେ ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଦେଖୁଥିବା ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ କୃତ୍ରିମ ଓ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାକୃତିକ ତଳେ ଲେଖ ।

କୃତ୍ରିମ	ପ୍ରାକୃତିକ

୩. ଗୋଟିଏ ମନୁଷ୍ୟକୃତ ଓ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାକୃତିକ ଜିନିଷର ଚିତ୍ର କର ।

ଜୀବ ନିର୍ଜୀବ

ତୁମେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖୁଥିବା ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକର ତାଲିକା କର ।

ଶ୍ରେଣୀ ଭିତରେ	ବିଦ୍ୟାଳୟ ଭିତରେ	ଘରେ	ରାଷ୍ଟ୍ରାରେ	ତୁମ ପରିବେଶରେ

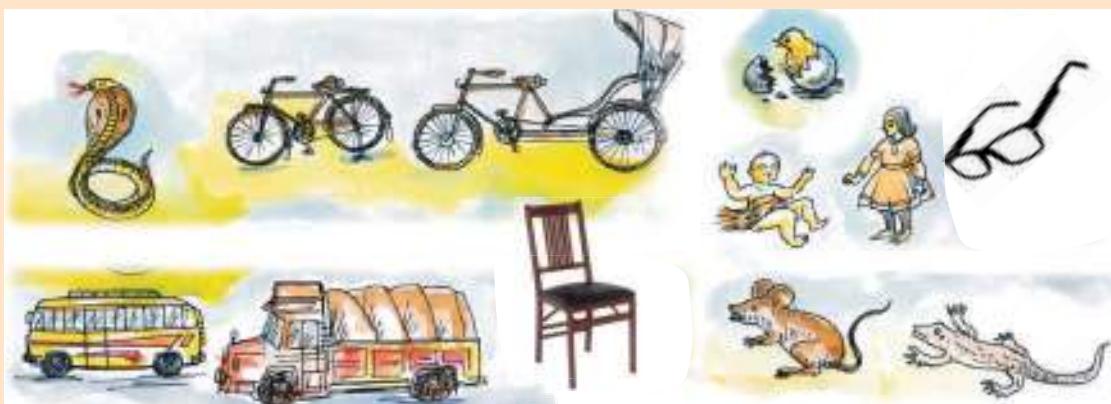
- ଏମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନକୁ ନିଜେ ଯାଇପାରନ୍ତି ତଳେ ଲେଖ ।

_____   _____   _____   _____   _____

- କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ନିଜେ ଯାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ ତଳେ ଲେଖ ।

_____   _____   _____   _____   _____

ତଳ ଚିତ୍ରକୁ ଦେଖ, ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଚଳପ୍ରଚଳ ହୁଅନ୍ତି ଲେଖ ।

ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଇଁ ସୂଚନା - ପିଲାମାନେ, କେଉଁମାନେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହୁଅନ୍ତି ଲେଖିଥାରିଲା ପରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ଦଳରେ ବସାଇବେ । ଦଳରେ ଆଲୋଚନା କରି ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତି କରିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳରୁ ଜଣେ ପିଲା ତାଲିକା ପଡ଼ିବେ । ତୁଲ ଥିଲେ ସଂଶୋଧନ କରାଯିବ ।

ପୂର୍ବ ଚିତ୍ରରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ନିଜେ ନିଜେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହୁଅନ୍ତି ଓ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଚଳପ୍ରଚଳ ହୁଅନ୍ତି, ତଳ ସାରଣୀରେ ଲେଖ ।

ନିଜେ ନିଜେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହୁଅନ୍ତି	ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଚଳପ୍ରଚଳ ହୁଅନ୍ତି

- ଆଉ କେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଚଳପ୍ରଚଳ ହୁଅନ୍ତି ତାଲିକା କର ।
-
-

- ଡୁମେ ଖାଦ୍ୟ ଖାଅ । ଡୁମ କଣ୍ଠେଇକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ସେ ଖାଏ ନାହିଁ କାହିଁକି ?
-
-

- କେଉଁମାନେ ଖାଦ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ନାମ ତଳେ ଲେଖ ।
-
-

ପରୀକ୍ଷାଟିଏ କର ।

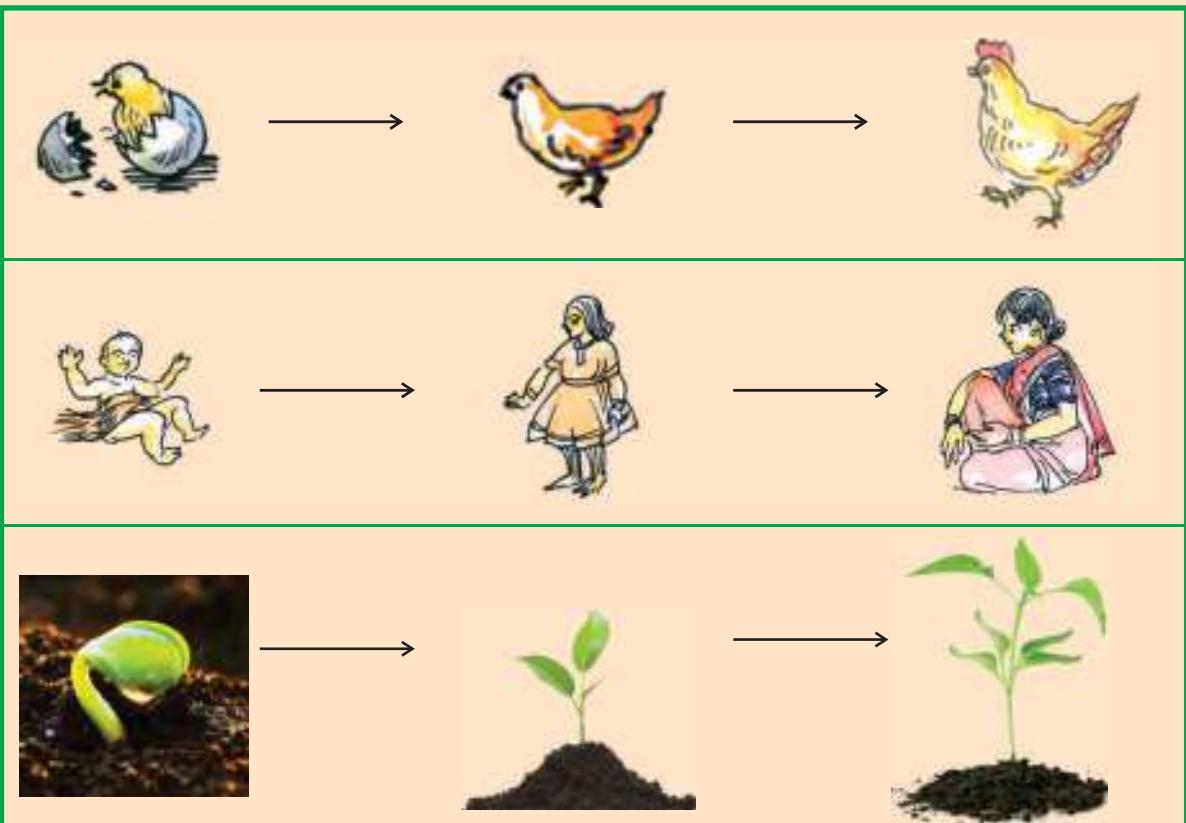
- ଦୁଇଟି ଛୋଟ ଚାରା ଗଛ ଆଣ ।
- ଗୋଟିଏ ଗଛକୁ ମାଟି ଥିବା ଉବାରେ ଲଗାଇ ପ୍ରତିଦିନ ପାଣି ଦିଆ ।
- ଅନ୍ୟ ଗଛକୁ ଖାଲି ଉବା (ମାଟି ନଥିବା) ରେ ରଖ ଓ ପାଣି ଦିଆ ନାହିଁ ।
- ଦଶ / ବାର ଦିନ ପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉବାର ଗଛକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ।

କ'ଣ ଦେଖିଲ ଲେଖ ।

ଏପରି ହେବାର କାରଣ କ'ଣ ଲେଖ ।

ଆମେ ଜାଣିଲେ,

ଗଛ ତାହାର ଖାଦ୍ୟ, ମାଟି ଓ ଜଳରୁ ପାଇଥାଏ । ଏଥିରୁ ଆମେ ଜାଣିଲେ ଗଛ ମଧ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ଖାଏ ।

- ଉପର ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକରୁ କ'ଣ ଜାଣିଲ ଲେଖ ।
-
-
-
-

ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, ଗଛ, ମଣିଷ ଇତ୍ୟାଦି ଛୋଟରୁ ବଡ଼ ହୁଅଛି ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନେ ବଡ଼ନି ।

- ତୁମ ଅଞ୍ଚଳରେ କେଉଁମାନେ ଛୋଟରୁ ବଡ଼ ହୋଇଥିବା ଦେଖିଛ ଲେଖ ।
-
-

ମାଇ କୁକୁଡ଼ା ଛୁଆଟି ବଡ଼ ହେଲେ ଅଣ୍ଟା ଦିଏ । ସେହି ଅଣ୍ଟାରୁ ପୁଣି କୁକୁଡ଼ା ଛୁଆ ବାହାରେ । ତୁମ ଜେଜେମା' ଓ ଜେଜେ ବାପାଙ୍କର ପୁଅ ହେଉଛନ୍ତି ତୁମ ବାପା, ତୁମ ବାପା ମାଆଙ୍କର ପିଲାମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ତୁମେ ଏବଂ ତୁମର ଭାଇ ଭଉଣୀ । ଆମ ଚାକୁଆକୁ ମାଟିରେ ପୋଡ଼ିଲେ ସେଥିରୁ ଆମଗଛ ହୁଏ । ସେହି ଆମଗଛ ବଡ଼ହେଲେ ସେଥିରେ ଆମ ଫଳେ । ଏହିଭଳି ଗୋଟିଏ ଆମ ଗଛରୁ ଅନେକ ଆମଗଛ ହୋଇଥାଏ । କୁକୁଡ଼ା, କୁକୁର, ବିଲେଇ, ମଣିଷ, ଗାଇ, ହାତୀ, ଆମଗଛ, କଦଳୀଗଛ, ବାଇଗଣ ଗଛ ଇତ୍ୟାଦି ନିଜର ସଂଖ୍ୟା ବଡ଼େଇଥା'ନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ନିଜର ବଂଶ ବଡ଼ାଇଥା'ନ୍ତି ।

ଆସ, ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା କାମଗୁଡ଼ିକୁ କରିବା ।

କାର୍ଯ୍ୟ - ୧ : ତୁମେ ତୁମ ବାପା / ମାଆ କିମ୍ବା ବଡ଼ ଭାଇଭଉଣୀଙ୍କ ସହ ଦିନବେଳେ ବାହାରକୁ ଯାଇ ତେବୁଳି, ସଜନା, ଚାକୁଣ୍ଡା, ଗେଣ୍ଡା, ଅପରାଜିତା ଆଦି ଗଛର ପଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର । ପୁଣି ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଷ୍ଟ ହେଲା ପରେ ସେହି ଗଛଗୁଡ଼ିକର ପଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର । କ'ଣ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖିଲ, ଲେଖ ।

କାର୍ଯ୍ୟ - ୨ : ଲାଜକୁଳି ଲତାକୁ ବଡ଼ ଭାଇଭଉଣୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଚିହ୍ନ ଓ ତା ପଡ଼କୁ ହାତରେ ଛୁଅଁ । କ'ଣ ହେଲା ଦେଖ ଓ ଲେଖ ।

କାର୍ଯ୍ୟ - ୩ : ଚାଲୁଥିବା ତେଲୁଣିପୋକକୁ ଛୁଆଁ, କ'ଣ ହେଲା ଦେଖ ଓ ଲେଖ ।

ଏପରି କାହିଁକି ହେଲା ?

ଏଥିରୁ ଆମେ ଜାଣିଲେ -

ଡେଲୁଣି ପୋକ ଗୋଲ ହେବା, ଚାକୁଣ୍ଣା ପତ୍ର ବୁଝି ହେବା, ଲାଜକୁଳି ପତ୍ର ବୁଝିହେବାକୁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରିବା କୁହାଯାଏ ।

- ଆଉ କେଉଁମାନେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ଓ କେଉଁମାନେ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କର ଡାଲିକା କର ।

ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି	ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ନାହିଁ

- ଆମେ ନାକ ବାଟେ ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରୁ । ସେହିଭଳି ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, କୀଟପତଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରିଥାନ୍ତି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଗଛମାନେ ବି ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରନ୍ତି ।
- ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁମାନେ ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରନ୍ତି ଓ କେଉଁମାନେ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କୁ ତଳ ସାରଣୀରେ ଲେଖ ।

କାଉ, କୁକୁର, ମାଛ, ଚେବୁଲ, ଚୌକି, ଧାନଗଛ, ବାଡ଼ି, ଘଡ଼ି, ଡଷ୍ଟର, ପିମ୍ପୁଡ଼ି,
ଗ୍ଲୂସ୍, ଗାଇ, ଟିଣ୍ଡିକା, ପିଞ୍ଜୁଳିଗଛ, ବୋତଳ, ବୈଙ୍ଗ, ପ୍ରଜାପତି, ମଟରଗାଡ଼ି, କଣ୍ଠେଇ

ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରନ୍ତି	ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରନ୍ତି ନାହିଁ

ଆମେ ଜାଣିଲେ -

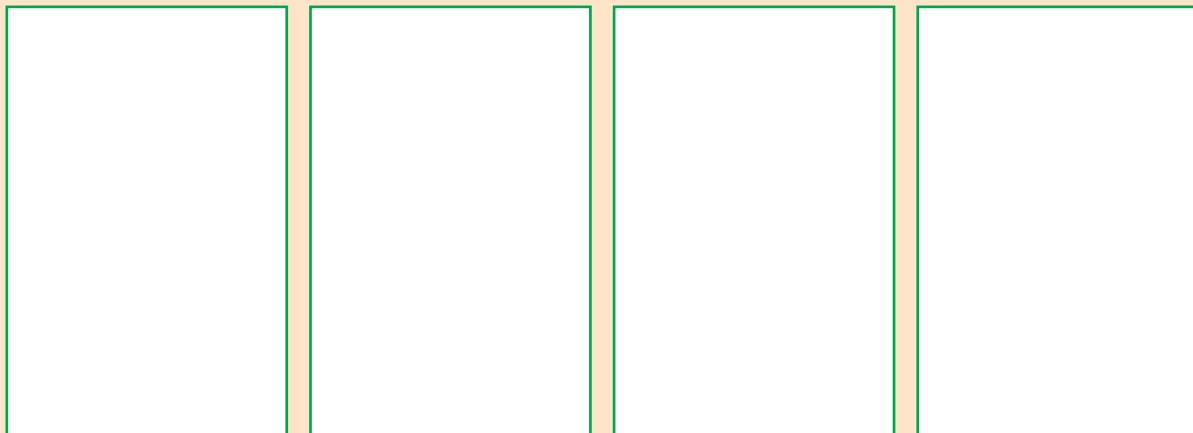
ମଣିଷ, ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, କୀଟପତଙ୍ଗ ଓ ଗଛଲତା ହୋଟରୁ ବଡ଼ ହୁଅନ୍ତି, ଖାଦ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି,
ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରନ୍ତି, ବଂଶ ବଢ଼ାନ୍ତି ଓ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଗଛଲତା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟମାନେ
ଚଳପ୍ରଚଳ ହୁଅନ୍ତି । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଏହି ସବୁ ଲକ୍ଷଣ ଅଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ଜୀବ କୁହାଯାଏ । ଯେଉଁ-
ଗୁଡ଼ିକ ହୋଟରୁ ବଡ଼ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ଖାଦ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରନ୍ତି ନାହିଁ,
ବଂଶ ବଢ଼ାନ୍ତି ନାହିଁ, ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ନାହିଁ ଓ ନିଜେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ସେଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ଜୀବ ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ତୁମ ଚାରିପଟେ ଯାହା ସବୁ ଦେଖୁଛ ସେଥିମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଜୀବ ଓ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ଜୀବ ତଳ
ସାରଣୀରେ ଲେଖ ।

ଜୀବ	ନିର୍ଜୀବ

୨. ଯେକୌଣସି ଦୁଇଟି ଜୀବ ଓ ଦୁଇଟି ନିର୍ଜୀବ ବଞ୍ଚିର ଚିତ୍ର ଅଙ୍କନ କରି ରଙ୍ଗ ଦିଆ ।

၆. ତଳଚିତ୍ରରେ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ଜୀବ ତା' ପାଖରେ ଛକି (x) ପକାଆ ।

(କ)

(ଖ)

(ଗ)

(ଘ)

(ଡ)

(ଚ)

(ଛ)

(ଜ)

୭. ଗଛକୁ ଆମେ ଜୀବ କାହିଁକି କହିବା ଲେଖ ।

---

୪. ଯେଉଁଟି ଠିକ୍ ଉଚ୍ଚି ତା'ପାଖରେ (✓) ଚିହ୍ନ ଓ ଯେଉଁଟି ଭୁଲ ଉଚ୍ଚି ତା' ପାଖରେ (✗) ଚିହ୍ନ ଦିଆ ।

- (କ) ଜୀବମାନେ ପ୍ରଶ୍ନାସ ନିଅନ୍ତି ଓ ନିଃଶ୍ଵାସ ଛାଡ଼ିଛି । ( )
- (ଖ) ନିର୍ଜୀବମାନେ ନିଜେ ଚଳପ୍ରଚଳ କରନ୍ତି । ( )
- (ଗ) ଜୀବମାନେ ଖାଦ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି । ( )
- (ଘ) ଜୀବମାନେ ଛୋଟରୁ ବଡ଼ ହୁଅନ୍ତି । ( )
- (ଡ) ନିର୍ଜୀବମାନେ ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରନ୍ତି । ( )
- (ଚ) ଜୀବମାନେ ବଂଶ ବଢ଼ାନ୍ତି । ( )
- (ଛ) ନିର୍ଜୀବମାନେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ( )

୫. ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଯାଉଥିବା ସାଇକେଲଟି ଜୀବ ନା ନିର୍ଜୀବ ? କାରଣ ଲେଖ ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ -

ତୁମ ଆଖପାଖରେ ଥିବା ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଷ୍ଟ ପରେ
ଦେଖ । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକର ପଡ଼ ବୁଝି
ହୋଇଯାଇଛି ଓ କେଉଁଗୁଡ଼ିକର ପଡ଼ ବୁଝି ହୋଇନାହିଁ
ଖାତାରେ ଚିପି ଆଣି ଶ୍ରେଣୀରେ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉଭିଦ ୩ ପ୍ରାଣୀ

- ଉପରେ ଥିବା ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଉଭିଦ ୩ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାଣୀ ଅଳଗା କରି ଡଳେ ଲେଖ ।

ଉଭିଦ	
ପ୍ରାଣୀ	

- ଗାଇ ଓ ଆମ୍ ଗଛ ଏକାଭଳି କେଉଁସବୁ କାମ କରନ୍ତି ?

ଯେପରି : ଖାଦ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି, ସେହିପରି : _____, _____, _____

ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଭିଦ ଉଭୟ ହେଉଛନ୍ତି ଜୀବ । ତଥାପି ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଭିଦମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ? ଆସ ଜାଣିବା ।

- ତୁମ ଶରୀରରେ କ'ଣ କ'ଣ ଅଙ୍ଗ ଅଛି ଯାହା କୌଣସି ଗଛରେ ନାହିଁ ?

ଯେପରି - ହାତ,

- ଗଛର କ'ଣ କ'ଣ ଅଙ୍ଗ ଅଛି ଯାହା ତୁମ ଶରୀରରେ ନାହିଁ ?

ଯେପରି - ପଡ଼

ଏଥିରୁ ଆମେ ଜାଣିଲେ, ଉଭିଦ ଓ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଶରୀରର ଅଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଅଳଗା ଅଳଗା । ଏଣୁ ଉଭିଦ ଓ ପ୍ରାଣୀର ଶରୀର ଗଠନରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି ।

ଉପରେ ଥିବା ଚିତ୍ର ଦେଖି କେଉଁମାନେ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜାଗାକୁ ଯାଇପାରନ୍ତି ଓ କେଉଁମାନେ ଯାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ ତଳ କୋଠରିରେ ଲେଖ ।

ଯାଇପାରନ୍ତି	ଯାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ

ଏଥିରୁ ଆମେ ଜାଣିଲେ, ପ୍ରାଣୀମାନେ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜାଗାକୁ ଯାଇପାରନ୍ତି । ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଚଳନ ଶକ୍ତି ଅଛି ।

ଛୋଟ ଚାରା ଗଛଟିଏ ଯେଉଁଠି ଲଗାଇବା, ତାହା ସେହିଠାରେ ହିଁ ବଡ଼ିଥାଏ । କଲରା ବା କଖାରୁ ଗଛ ଯେଉଁଠାରେ ଲଗାଇବା, ତାହାର ମୂଳ ସେହିଠାରେ ମାଟି ଭିତରେ ରହିଥାଏ । ଏହାର ଡଙ୍କ ଲମ୍ବିଯାଇଥାଏ । ମୂଳ ନିଜର ସ୍ଥାନ ବଦଳାଏ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଉଭିଦମାନେ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରୁ ଅନ୍ୟ ଜାଗାକୁ ଯାଇପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏଥିରୁ ଆମେ ଜାଣିଲେ, ଉଭିଦମାନଙ୍କର ଚଳନ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ।

ତଳ ସାରଣୀ ପୂରଣ କର ।

ଆମେ ଖାଉଥିବା ଖାଦ୍ୟ	କାହାଠାରୁ ମିଳେ ? ପ୍ରାଣୀ / ଉଭିଦ
ଯେପରି - ଭାତ	ଉଭିଦ
ରୁଚି	
ଡାଲି	
ପରିବା ତରକାରି	
ଫଳ	
ମାଛ ତରକାରି	
ମାଂସ ତରକାରି	
ଦୂଧ	
ଚିନି	
ଛିଆ	

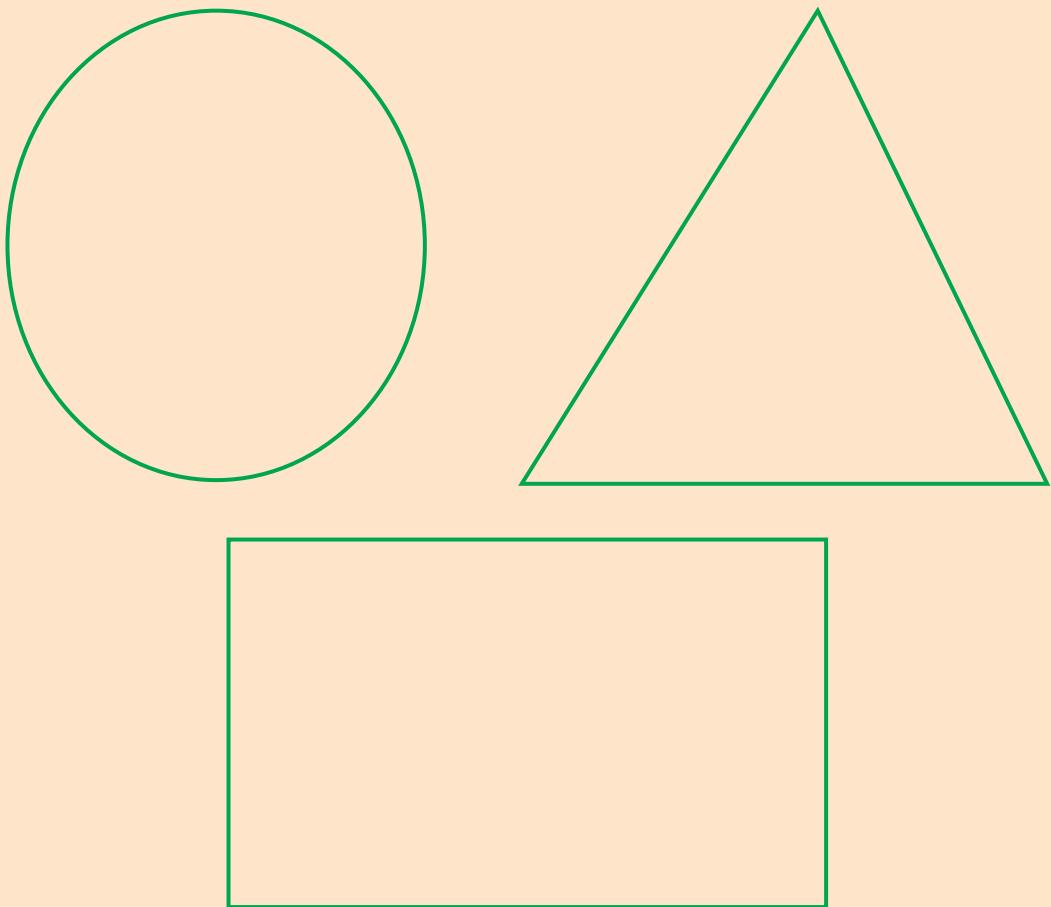
ଡେବେ ଆମେ ଖାଉଥିବା ଖାଦ୍ୟ କାହା କାହାଠାରୁ ପାଉଛୁ ? ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କର ।

ଆମେ ଆମ ଖାଦ୍ୟ ଉଭିଦ ଓ କେତେକ ପ୍ରାଣୀ (ମାଛ, ଛେଳି, କୁକୁଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି)ଙ୍କ ଠାରୁ ପାଉଛୁ । କିନ୍ତୁ କହିଲ ଦେଖି, ମାଛ, ଛେଳି, କୁକୁଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରାଣୀ ତାଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ କାହାଠାରୁ ପାଆନ୍ତି ? ଆମେ ଆମର କେତେକ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାବେ ଉଭିଦଠାରୁ ପାଉ । ଆଉ କେତେକ ଖାଦ୍ୟ (ମାଛ, ମାଂସ, ଅଣ୍ଟା ଇତ୍ୟାଦି) ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ମଧ୍ୟ ଉଭିଦଠାରୁ ପାଉ । ଯେପରି ଛେଳି ଗଛପତ୍ର ଖାଏ । ଛେଳି ମାଂସକୁ ଆମେ ଖାଉ । କିନ୍ତୁ ଉଭିଦ ତାହାର ଖାଦ୍ୟ କେଉଁଠାରୁ ପାଏ ? ଉଭିଦ ତାହାର ନିଜର ଖାଦ୍ୟ ପତ୍ରରେ ପ୍ରସ୍ଥୁତ କରିଥାଏ । ଉଭିଦ ମାଟିରୁ ଜଳ ଓ ଲବଣ ଶୋଷଣ କରି ପତ୍ରକୁ ଦିଏ । ପତ୍ର ତାହାକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକରେ ବାଯୁରୁ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ବ ବାଷ୍ପ ନେଇ ଖାଦ୍ୟରେ ପରିଣତ କରେ । ଏଥିରୁ ଆମେ ଜାଣିଲେ, ଉଭିଦ ନିଜର ଖାଦ୍ୟ ନିଜେ ପ୍ରସ୍ଥୁତ କରିପାରେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଣୀମାନେ ନିଜର ଖାଦ୍ୟ ପାଇଁ ଉଭିଦ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଲକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷଣ ସେଗୁଡ଼ିକ O ରେ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଉଭିଦିମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷଣ ତାକୁ Δ ରେ ଓ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଉଭୟଙ୍କର ଲକ୍ଷଣ ସେଗୁଡ଼ିକୁ $\square$ ରେ ଲେଖ ।

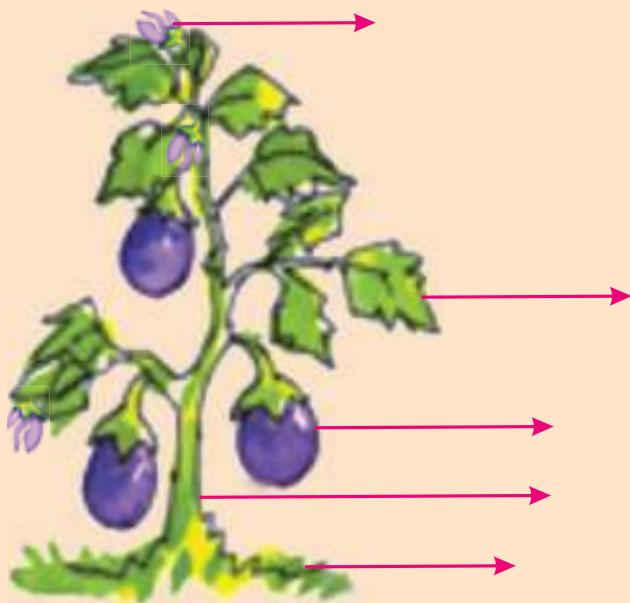
ବଂଶ ବଡ଼ାଇବା, ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା, ନିଜ ଦେହରେ ନିଜ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା, ଶ୍ଵାସକ୍ରିୟା କରିବା, ଚଳପ୍ରତଳ ହେବା, ଛୋଟରୁ ବଡ଼ ହେବା, ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରିବା, ଶୁଣି ପାରିବା, ଶୁଣି ପାରିବା, ଦେଖି ପାରିବା, ପଡ଼ୁ-ଫୁଲ-ଫଳ ହେବା, ପିଲା ଜମ୍ବୁ କରିବା, ଅଣ୍ଟା ଦେବା ।

ଉତ୍ତିଦର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ

ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସହ ତୁମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବଗିଚା କିମ୍ବା ନିକଟରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ବଗିଚାକୁ ଯାଆ । ସେଠାରେ ତୁମେ ଯେଉଁ ଗଛକୁ ଚିହ୍ନିପାରୁଛ, ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ । ଶ୍ରେଣୀଗୁହକୁ ଫେରି ତୁମେ ଯେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଗଛର ଚିତ୍ର କର । ଚିତ୍ରରେ ରଙ୍ଗ ଦିଅ ଓ ତା'ର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶର ନାମ ଲେଖ ।

- ସାଙ୍ଗର ଖାତା ତୁମେ ଦେଖ । ତୁମ ଖାତା ତୁମ ସାଙ୍ଗକୁ ଦେଖାଆ ।
- ତୁମ ସାଙ୍ଗ କରିଥିବା ଗଛରେ ଯେଉଁ ଅଂଶଟି ନାହିଁ ତାହା ଲେଖ । ଠିକ ସେହିପରି ତୁମେ କରିଥିବା ଗଛରେ କେଉଁ ଅଂଶଟି ନାହିଁ, ତାହା ଚିହ୍ନଟ କରିବାକୁ ସାଙ୍ଗକୁ କହ ।
- ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଚିତ୍ରରେ ଗଛକୁ ଚିହ୍ନ ନାମକରଣ କର । ଏହାର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ ।

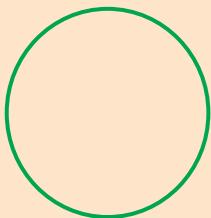

ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଇଁ ସୂଚନା -

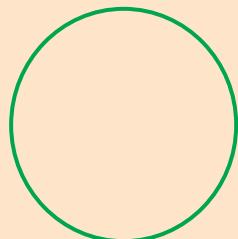
ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କିମ୍ବା ନିକଟରେ ଥିବା ବଗିଚାକୁ ଯିବେ । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଖାତା, କଳମ ନେଇ ଯିବା ପାଇଁ ସୂଚନା ଦେବେ ।

ପୂର୍ବ ଚିତ୍ରକୁ ଦେଖି କିଏ କେଉଁଠି ଥାଏ ଲେଖ ।

ମାଟିତଳେ ଥାଏ

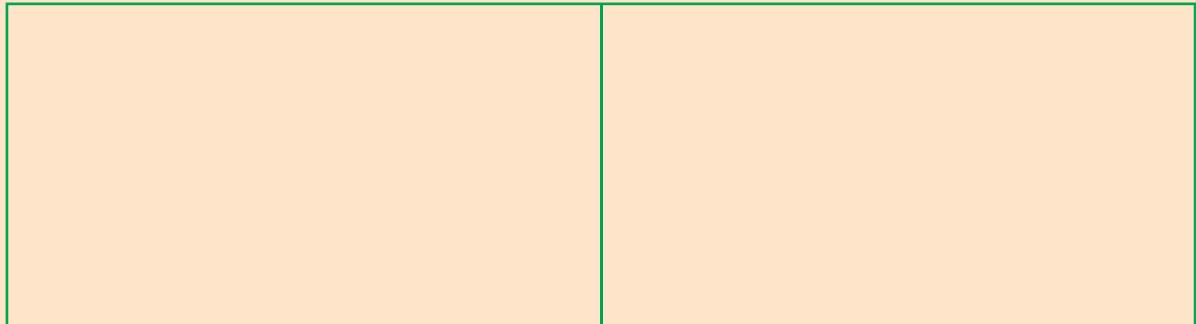
ମାଟି ଉପରେ ଥାଏ

ମୂଳ
ଫୁଲ
ଫଳ
କାଣ୍ଡ
ଶାଖା ଢେର

ଗଛର ଯେଉଁ ଅଂଶଟି ମାଟି ତଳେ ଥାଏ, ତାହା ହେଉଛି ମୂଳ ବା ଚେର । ମୂଳରୁ ଯେଉଁ ସରୁ ସରୁ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ବାହାରିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଶାଖା ଚେର କୁହାଯାଏ । ଗଛର ମାଟି ଉପର ଅଂଶଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ଗଣ୍ଡ ବା କାଣ୍ଡ, ଡାଳ, ଫୁଲ ଓ ଫଳ ।

ଗୋଟିଏ ଲଙ୍ଘାଗଛ ଓ ଘାସ ବା ଧାନ ଗଛ ଉପାଦି ଆଣ । ସେହି ଘାସ ବା ଧାନ ଗଛର ଚେର ଓ ଲଙ୍ଘା ଗଛର ଚେରକୁ ଭଲଭାବେ ଲକ୍ଷ୍ୟକର । ତଳ କୋଠିରେ ଉଭୟ ଗଛର ଚେରର ଚିତ୍ର କର ।

ଉଭୟ ଗଛର ଚେରରେ କି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅଛି ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ଓ ତଳେ ଲେଖ ।

ଗଛର କାଣ୍ଡରୁ ଯେଉଁ ଅଂଶ ମାଟି ତଳକୁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସରୁ ହୋଇଥାଏ, ତାହାକୁ ପ୍ରଧାନ ମୂଳ କୁହାଯାଏ ଏବଂ ଗଛର ପ୍ରଧାନ ମୂଳ ନ ଥାଇ ଯେଉଁ ସରୁ ସରୁ ଚେର ବାହାରି ଥାଏ ତାହାକୁ ଗୁଜ୍ଜ ମୂଳ କୁହାଯାଏ ।

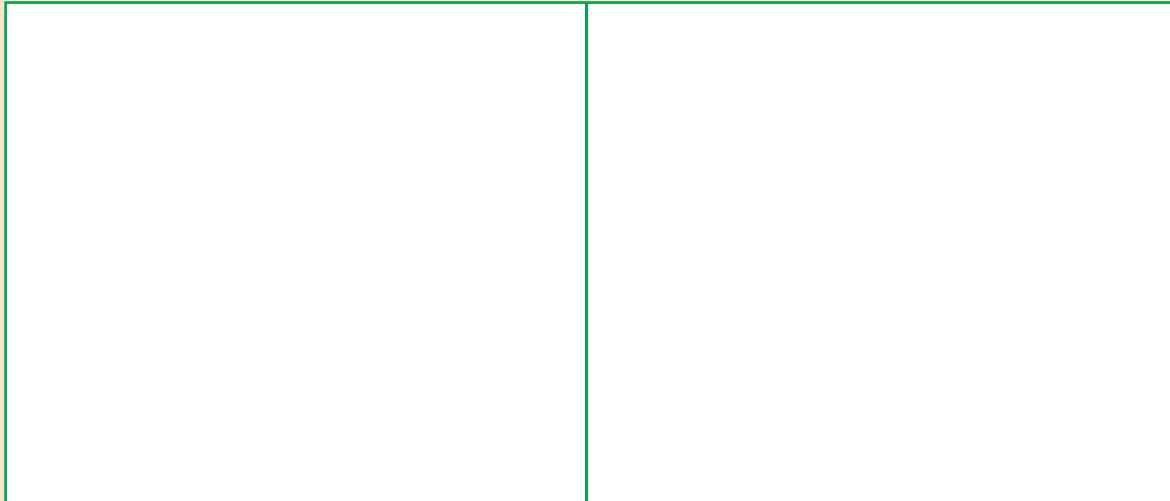
ଚିତ୍ର ଦେଖି ଖାଲି ଘରେ ମୂଳର ନାମ ଲେଖ ।

ତଳେ କେତୋଟି ପ୍ରଧାନମୂଳ ଥିବା ଗଛ ଓ ଗୁଜ୍ଜମୂଳ ଥିବା ଗଛର ନାମ ଲେଖ ।

ପ୍ରଧାନ ମୂଳ ଥିବା ଗଛ	ଗୁଜ୍ଜମୂଳ ଥିବା ଗଛ
ଯେପରି - ଆମ ଗଛ	ଧାନ ଗଛ

ଦୁଇଟି ଗଛର ପଡ଼ ସଂଘ୍ରହ କର। ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଡ଼କୁ ତଳ ଖାଲି ଜାଗାରେ ରଖି ତା'ର ଧାରରେ ପେନ୍ସିଲରେ ଗାର ଟାଣ। ତୁମେ ଆଙ୍କିଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଡ଼ର ଭିତର ଅଂଶରେ ରଙ୍ଗ ଦିଆ ଓ ଚିତ୍ର ତଳେ ପଡ଼ର ନାମ ଲେଖ ।

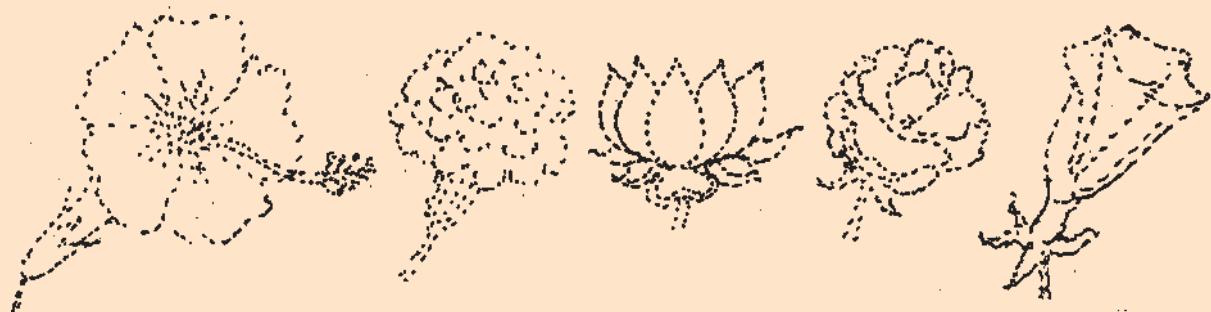
- ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଡ଼ର ରଙ୍ଗ ଓ ଧାରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ।
- ପଡ଼ର ଅଗ୍ରଭାଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ।
- ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଡ଼ର ଆକୃତି କିପରି ହୋଇଛି ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ।

ଆମେ ଜାଣିଲେ, ଅଧିକାଂଶ ପଡ଼ର ରଙ୍ଗ ସବୁଜ । ପଡ଼ର ଆକୃତି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ।

ବିଭିନ୍ନ ଆକୃତିର ପଡ଼ର ନାମ ଲେଖ ।

ଲମ୍ବା ଓ ସରୁ ପଡ଼	ଲମ୍ବା ଓ ଚଉଡ଼ା ପଡ଼	ଅଣ୍ଟାକାର ପଡ଼	ବୃତ୍ତାକାର ପଡ଼
ଘାସ	କଦଳୀ	ବର	ପଦ୍ମ

ବିଦୁଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଡ଼, ନାମ ଦିଆ, ରଙ୍ଗ କର ।

ରଙ୍ଗ ଅନୁସାରେ କେତେକ ଫୁଲର ନାମ ଲେଖ ।

ରଙ୍ଗ	ଫୁଲର ନାମ	ରଙ୍ଗ	ଫୁଲର ନାମ
ଧଳା		ହଳଦିଆ	
ନାଲି		କମଳା	
ଗୋଲାପି		ନୀଳ	

ଫୁଲ ନ ଥିବା କେତେକ ଗଛର ନାମ ଲେଖ ।

ଫଳର ରଙ୍ଗ ଓ ଆକୃତି ତଳ ସାରଣୀରେ ଲେଖ ।

ଫଳର ନାମ	ରଙ୍ଗ	ଆକୃତି
କଞ୍ଚା କମଳା	ସବୁଜ	ଗୋଲ

ଚିତ୍ର ଦୁଇଟିରେ କ'ଣ ଦେଖୁଛ ତଳ ସାରଣୀରେ ଲେଖ ।

ଫଳର ନାମ	ମଞ୍ଜିର ଆକାର କିପରି ?	କେତୋଟି ମଞ୍ଜି ଅଛି ?
ଆମ		
ମଟର		

ଏହିପରି ତୁମ ପରିବେଶରେ ମିଳୁଥିବା ଅନ୍ୟ ଫଳଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ ।

(କ) ଯେଉଁଥିରେ ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଜି ଥାଏ - _____

(ଖ) ଯେଉଁଥିରେ ଅନେକ ମଞ୍ଜି ଥାଏ - _____

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ବାଇଗଣ, ଆୟ, ବର, ଆଖୁ, ପଣସ, ମନ୍ଦାର, ଗୋଲାପ, ଗେଣ୍ଣୁ, ଚଗର, ଲଙ୍କା, ଭେଣ୍ଟି, ଗହମ, ମକା - ଗଛଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଧାନ ମୂଳ ଥାଏ ଓ କେଉଁଗୁଡ଼ିକରେ ଗୁଛ ମୂଳ ଥାଏ, ତଳ ସାରଣୀରେ ଲେଖ ।

ପ୍ରଧାନ ମୂଳ ଥିବା ଗଛ	ଗୁଛ ମୂଳ ଥିବା ଗଛ

୨. କେତୋଟି ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ଥିବା ଗଛ ଓ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ନ ଥିବା ଗଛର ନାମ ଲେଖ ।

ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ଥିବା ଗଛ	ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ନ ଥିବା ଗଛ

୩. ତୁମ ପରିବେଶରୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ପଡ଼ ସଂଗ୍ରହ କର । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅଠାରେ ତୁମ ଖାତାରେ ଲଗାଅ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଡ଼ ତଳେ ତା'ର ନାମ ଲେଖି ଔଷଧୀୟ ଗୁଣ କିଛି ଅଛି କି ନାହିଁ, ଶିକ୍ଷକ କିମ୍ବା ବଡ଼ମାନଙ୍କଠାରୁ ବୁଝି ଲେଖ ।

୪. ସେ କିଏ ?

- ବଡ଼ ଗଛରେ ଛୋଟ ଫଳ
- ଗଛ ନହକା, ପତର ବଙ୍କା

ତା ଫଳ ବିକାଏ ମୁଠାଏ ଟଙ୍କା

ଉତ୍ତିଦର ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ

- ପରିବେଶରେ ତୁମେ ଯେଉଁସବୁ ଗଛଲତା ଦେଖୁଛ, ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ତଳେ ଲେଖ ।
- ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ତୁମକୁ ଏକାଭଳିଆ ଲାଗୁଥିବା ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଅଳଗା ଅଳଗା ଭାବରେ ସଜାଇ ତଳେ ଲେଖ ।
- ତୁମେ କେଉଁ କାରଣରୁ ଏପରି ସଜାଇଲ ଲେଖ ।

- ଚିତ୍ରରେ ଥିବା ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଭାଗ ଅନୁସାରେ ସଜାଇ ଲେଖ ।

ଲତା	ସାନଗଛ ବା ଗୁଣ୍ଡ	ବୁଦାଳିଆ ଗଛ	ବଡ଼ଗଛ	ଡାଳ ଶାଖାଥିବା ଗଛ	ଡାଳ, ଶାଖା ନଥିବା ଗଛ

- ତୁମେ ଜାଣିଥିବା ଆଉ କେତେକ ଗଛର ନାମ ବିଭାଗ ଅନୁସାରେ ସାରଣୀରେ ଲେଖ ।

ଆମଗଛ ଓ କଖାରୁ ଗଛ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ଗଛର କାଣ୍ଡ ଦୁର୍ବଳ ?

କେଉଁ ଗଛଟି ନିଜେ ସିଧା ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି ?

ଉଭୟ ଗଛର କାଣ୍ଡରେ କି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖୁଛ, ଲେଖ ।

ଏଥରୁ ଜାଣିଲେ, କେତେକ ଗଛର କାଣ୍ଡ ଦୁର୍ବଳ ଓ କେତେକ ଗଛରର କାଣ୍ଡ ସବଳ ।

କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗଛର କାଣ୍ଡରୁ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ବାହାରିଆଏ । ତାହାକୁ ତାଳ କୁହାଯାଏ ।
ଆଉ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗଛରେ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ନଥାଏ ।

ଧାନ, ବିରି, ବର, ମକା, ମାଣ୍ଡିଆ, ଆମ, ବାଇଗଣ, ଲଙ୍କା, ଅଶ୍ଵତ୍ଥ, ଗେଣ୍ଣ, ହରଗୌରା,
ମନ୍ଦାର, କଳରା, ମୁଗ, ପଣସ, ଜାମୁ, ପିଜୁଳି, କଖାରୁ, ଗୋଲାପ, କଦଳୀ, ଆଲୁ, ସାବୁ, ଲାତ,
ଗହମ, ଶାଗୁଆନ, ଚିନାବାଦାମ, ଟଗର - ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ପରପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସାରଣୀ
ଦୁଇଟିରେ ସଜାଇ ଲେଖ ।